

Jan Hodač, Petr Strejček, ***Politika Ruské federace v postsovětském prostoru a střední Evropě***. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008, 317 s.

Cílem knihy je popsat hlavní směry vývoje současné ruské politiky vůči zemím, jež byly dříve součástí Sovětského svazu, resp. sovětského bloku. V úvodu představuje důsledky rozpadu Sovětského svazu a následnou epochu prezidentství Borise Jelcina a v komparaci s předchozím obdobím se snaží popsat a vysvětlit podstatu zásadních změn, které se v Ruské federaci od nástupu Vladimira Putina k moci udály. Všímá si vnitřních reforem, k nimž došlo, jakož i důsledků, které měly pro fungování ruského státu a společnosti. Posílení státního aparátu a vytvoření silného mocenského centra v Kremlu je autory hodnoceno kladně jako jeden z důležitých předpokladů pro budoucí hospodářský rozmach.

V následujících kapitolách se autoři věnují vztahům mezi Ruskem a jednotlivými regiony, jež kdysi byly součástí Sovětského svazu, tj. Pobaltím, východoevropskými zeměmi, Kavkazem a Střední Asii. Všechny kapitoly zachovávají jednotnou strukturu, členěnou na části zabývající se vojensko-bezpečnostními, ekonomickými a energetickými aspekty, a následně na podkapitoly věnující se jednotlivým státům daného regionu. Z pohledu autorů hraje významnou roli ve vztazích mezi Ruskem a sledovanými zeměmi zejména energetická problematika, proto je jí vyčleněn zvláštní prostor. Právě na jejím příkladě je ukázáno propojení ekonomického a strategického spektra ruské politiky.

Těžiště knihy leží v postsovětském prostoru. Zemím Visegrádu se autoři věnují ve velice omezeném rozsahu, přičemž je zajímá opět především energetická dimenze vztahů.

V závěrečné kapitole se autoři snaží zhodnotit, jakým směrem se současná ruská politika ubírá a kudy se pravděpodobně v budoucnu ubírat bude. Postoj, který zauímají, se spíše než kritikou, která je v českém a obecně západním prostředí častá, vyznačuje snahou o pochopení ruských pozic a je k nim poměrně dost tolerantní. Především díky tomuto přístupu kniha vybočuje z řad podobných knižních titulů, které u nás na toto téma v poslední době vznikly.

Lenka Kopřivová

Tomasz Inglot, ***Welfare States in East Central Europe, 1919–2004***. New York: Cambridge University Press, 2008, 363 s.

Tomasz Inglot je profesorem politických věd na Minnesotské státní univerzitě ve městě Mankato. Spolueditoval sborník příspěvků z konference o evropské sociální politice, která se odehrála v roce 2005 ve Washingtonu. Kniha se zabývá tématem

ekonomiky tzv. „sociálního státu“ a jeho praktického zavádění v Polsku, Maďarsku a Československu (potažmo České republice a Slovenské republice). Do kapitol je kniha členěna podle chronologického klíče, podkapitoly jsou pak vymezeny pro jednotlivé sledované státy, zvláštní podkapitoly jsou v rámci časových období věnovány teoretickým problémům. Autora víceméně pohltila ekonomická stránka problému, i když v daleko větší míře mohla být zachycena sociální základna modelu sociálního státu, jeho sociální problémy nebo historické nuance jeho existence. Kromě rejstříku kniha nabízí i seznam zkratk a obsáhlou bibliografii.

Jan Procházka

Vitalij Ivanov, ***Putinskij federalizm. Centralizatorskije reformy v Rossii v 2000–2008 godach.*** Moskva: Territorija buduščego, 2008, 216 s.

Kniha sleduje změny ve vnitřním uspořádání Ruské federace v letech 2000 až 2008, kdy byl ruským prezidentem Vladimir Putin. V úvodu se věnuje stručnému popisu federálního uspořádání státu v 90. letech 20. století. V tomto období se hlavně autonomní republiky snažily získat co nejvíce nezávislosti na centru. Ivanov vysvětluje, jak na tyto snahy reagovalo ruské vedení v čele s prezidentem Jelcinem, který na počátku této doby ještě soupeřil se sovětským vedením o politický vliv, a aby dostal regiony na svoji stranu, podporoval jejich suverenizační snahy. Jelcin však nechtěl připustit, aby některý z ruských subjektů získal úplnou nezávislost, a proto už v roce 1992 byla uzavřena federativní smlouva mezi centrem a ruskými subjekty a s většinou republik byly navíc uzavřeny smlouvy o vymezení pravomocí mezi centrálními a regionálními orgány. Nejvíce separatisticky naladěným republikám, jako je Tatarstán a Baškortostán, byly v těchto smlouvách dány hodně široké pravomoci. Postupně začalo centrum uzavírat zvláštní smlouvy i s jinými subjekty federace než jen s autonomními republikami. Jak autor uzavírá, Jelcin touto politikou zachoval Ruskou federaci v celku. Tím že uspokojil touhu místních elit po moci, zaručil jejich loajalitu vůči Moskvě.

Ivanovova kniha podává výklad ve dvou částech. První, nazvaná Teorie, má dvě kapitoly, které se věnují teoretické rovině problému vedoucí k přijetí reformy v uspořádání federace, a to jednak teorii státu, jednak různým způsobům vnitřního uspořádání státu – unitárnímu systému, federaci, regionálnímu státu. Ivanov zdůrazňuje, že Rusko představovalo od roku 1918 až do roku 1992 polofederaci. Druhá kapitola se pak věnuje principům ruských federativních reform. Prvním z principů je legalismus (Putin byl zastáncem změn prováděných zákony, který měly být přijaty ruským parlamentem). Druhým principem je provádění reform bez změny ruské ústavy. Ivanov spatřuje hlavní důvod pro neochotu Kremlu měnit ústavu v tom, že sama ústava již dává prezidentovi široké pravomoci. Třetím principem bylo to, že